Z. Tóth Csaba (Pécs):

A „jövő emléke”: III. Béla bizánci Szent Koronája[101]

„Senki el ne vegye a te koronádat.”
Ján. Jel. 3,11, az Angyal levele a Filadelfia-közösséghez

„Pannonia nem veszítheti el angyal adta koronáját.”
Képes Krónika, 192.

„Hosszú az út a kehelytől az ajakig”, tartja a régi mondás, mely a nyilvánvaló dolgok, a goethe-i „nyílt titkok” felismerésének időigényességére utal, arra, hogy gyakran hosszú időbe telik, míg tudatosítjuk, ami – a szemünk előtt van... Így van ez a magyarság fénylő, régi kincsével, az „agg” kora, megviseltsége ellenére is egyedülálló szépségű, fenséges Szent Koronánkkal, melyet legutóbbi hazatérte, 1978 óta a kutatók és a nagyközönség élénk érdeklődése övez, s amely az 1990. évi történelmi sorsfordulónkat követően, végül az Ország Házába került 2000-ben.

Hosszú és viszontagságos volt az útja Magyarország Szent Koronájának[102] is, amíg a múlt félhomályából, a kelet-nyugati, eszmei, történelmi viharokból kibontakozva a tudomány asztalára került, és közelről is vizsgálhatóvá vált a keletkezésének titkait kutató szakemberek, mérnökök és ötvösök számára, akik lényegében kiegészítették a sokáig csak fotók, leírások alapján tájékozódó, de az igazságot mégiscsak jelentősen megközelítő történészek és művészettörténészek elemzéseit. Az 1978 előtti[1] kutatások szerint a két részből, bizánci, görög feliratos abroncskoronából, ill. a hasonlóképpen bizánci stílusú, de latin feliratos keresztpántból álló Korona egyik része sem lehetett István királyé, hanem I. Géza (1074-77) és VII. Dukász Mihály bizánci császár (1071-78), majd a 12. századi, szorosabb bizánci-magyar kapcsolatok révén III. Béla (1172-1196) és I. Mánuel Komnenosz bizánci császár, I. László királyunk unokája (1143-1180) idején készülhetett a ma látható, végleges alakjában[2]. Dukász Mihály fiát és öccsét is Konstantinnak hívták, gyermekfiát meg is koronázta, tehát társcsászár volt, így őt ábrázolhatja idealizált formában a Szent Korona Konstantin-képe (Bíb. Konst. nem lehet, mert őt mindig szakállal ábrázolták). A török fenyegetés miatt (1071, Manzikert)[3] a császár küldhetett koronát Gézának a hadiszövetségért cserébe[4], és Skylitzes is említi a „králész Turkíasz” elnevezést[5], mely a Korona Geobitzász-képén szerepel, ill. László herceg „látomása” szerint „angyal” hoz Gézának koronát[6], ami határozottan utalhat a 11. századi bizánci korona-küldésre.

[101] 1978-2018 – A Magyar Szent Korona hazatérésének 40. évfordulójára.
[102] A Korona Megszentelt (Sacra) és Magyar, Magyarország(é) (Hungarici) jelzőjére vonatkozóan lásd az előző tanulmány eleji lábjegyzeteket. – *A szerkesztő.*

Azonban a keresztpánt elkészítése vagy fölszerelése, a „szent" korona végső kialakítása mindenképp 12. századi lehet, hiszen az okleveles emlékeinkben is csak a 13. század második felében jelenik meg a „szent korona", ill. „szent István koronája" megjelölés[7]. Mindezt nem cáfolták meg a mérnök-ötvös szempontú kutatások, mérések sem, csupán felhívták a figyelmet az összeszerelés, átalakítás tényére, mely egyébként – a későbbi sérülések javításai mellett – szabad szemmel is jól látható a szegecselések, forrasztások nyomain[8]. Az ötvöstechnikai megállapításokhoz azután eléggé „kalandos" elképzeléseket fűztek („Hunor", Attila koronája, etc.), nem véve figyelembe, hogy a már ismert tények elegendő érvet szolgáltatnak a Korona keletkezési idejének, helyének, adományozási körülményeinek meghatározásához, mely összességében a 11-12. századok közé helyezhető[9].

A vita itt feneklett meg, a „kalandosabb", ill. „körültekintőbb" vélemények között, szinte már kimerítve minden magyarázat lehetőségét, és ebben a „fázisban" adódott számomra is néhány „kalandosabb" észrevétel 2002-ben[10], elsősorban művészettörténeti megközelítések és Csomor Lajos eredményei nyomán felvetve egy „megoldást", miszerint dolgozhattak „sztyeppei", azaz kazár, „kabar" (chorezmi) ill. magyar (ogur, szabir) ötvösök a bizánci udvarban is, noha természetesen a motívum-párhuzamokon kívül – melyek divatja más úton is Bizáncba kerülhetett, sőt elképzelhetők honfoglalás kori magyar kölcsönzések is bizánci tárgyakról, ez magyarázhatja, miért nincsenek ugyanolyan tarsolylemezek a Kárpátoktól keletre, a honfoglalás előtti időkből, amikor lazább volt a bizánci kapcsolat – nincs elég bizonyíték erre[11], s arra sem, hogy a Korona készülhetett „már István" részére, „akár Velencében", mint valószínűsítettem. Legutóbb ezt a tanulmányom sok ábrával, függelékkel bővítve újra kiadtam[12], amire egy 2017. márc. 25.-i ötletem, „felfedezésem" adott okot, néhány zománcképnek a nap járása (zodiákus) és a római katolikus naptár szerinti *pentagram*-elrendezésével kapcsolatban, mely lényegében egybekapcsolja az abroncskoronát és a keresztpántot (ld. alábbi ábra)[13]. Ez a tény egzakt módon igazolni látszik, hogy a Korona alsó, abroncsrésze és a keresztpánt, ha talán nem is egyszerre készült, de összehangolt, nem esetleges módon került egybeszerkesztésre: a szabályos ötágú csillagot, mely voltaképpen egy *Vénusz-pentagram*[14], láthatatlanul kirajzolják a napút tavaszi, nyári, őszi és téli sarkpontjainak közelébe eső egyházi naptári napok angyalai, apostolai, szentjei, Michael-Gábriel, Péter-Pál, Kozma-Damján párosai, és hátul Tamás apostol, ill. egy feltételezhető korábbi Istenanya-kép (görög rövidítése: MP ΘV, Mater Theon; Révai Péter koronaőr 1613-ban csak egy „kegyes" túlzással láthatta a Dukász Mihály-, vagy a Konstantin-kép helyén, és legutóbb előkerült egy halvány rajz 1618-ból, mely állítólag császárt ábrázol, nem Szűz Máriát[15]), de mind Tamás apostol napja, mind az Istenanyáé, a Karácsony, decemberre, a téli napforduló tájára esik, azaz „helyükre kerültek". Ugyanakkor a keresztpánton is megfigyelhető egy „évszak-sorrend", a Fülöp-Bertalan-András-Tamás képekkel (ld. Függelék IV.).

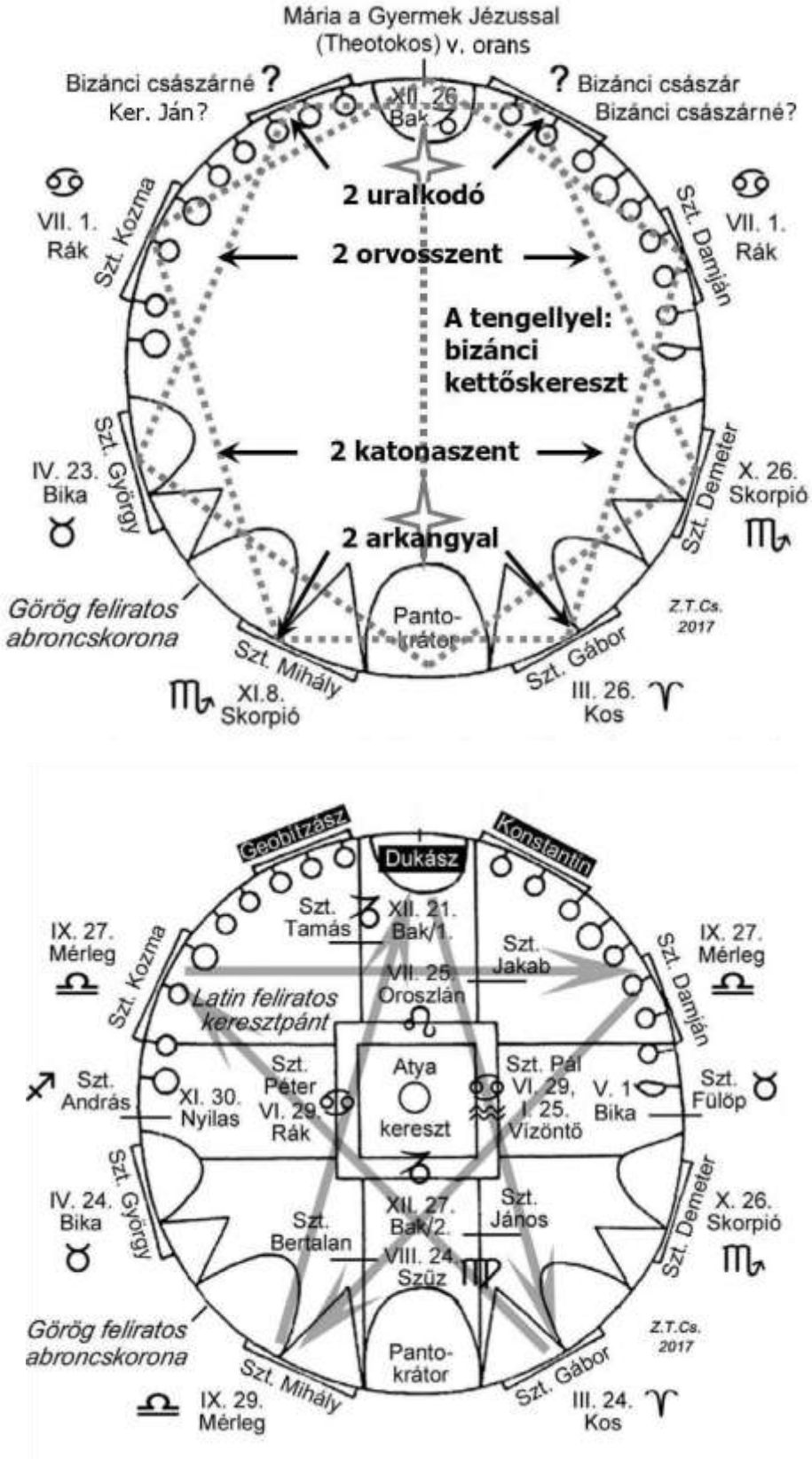

1. ábra. A Magyar Szent Korona genezise, c. 1042/1074-1172: mind az abroncs, mind az abroncs + keresztpánt kialakításában szerepet játszhatott az ötös szám és geometrikus megfelelői, az abroncson (fent), az *ortodox kalendárium* szerint, feltételezve hátul a MPΘV képét, megjelenik egy kettős *pentaéder* (a jegyektől függetlenül 2 pentagram), „földi és égi sík", arkangyalokkal, orvos- és katonaszentekkel, uralkodókkal (lehetett-e *női* koronán *katona*szent? Vajon

nem Géza dux számára helyezték-e fel az abroncs zománcképeit, részben vagy egészében lecserélve a korábbiakat?), ill. a Kos-Rák-Bak jegyű képek „utalnak” egy csonka *pentagramra,* a napút 4 sarkpontjából 3 megvan, de a nov. 8.-i Mihály-nap is őszi jegybe esik (esetleg szideríkusan is számolhattak a készítők, és akkor eggyel előbbi jegybe esnek a napok), míg ugyanezek a képek a *latin kalendárium* szerint (előző oldalon lent) a Kos-Mérleg-Bak jegyekbe esnek, 3x a Mérlegbe, és a keresztpánt Péter-Pál/Rák, és Tamás ap./Bak jegyű napjai *teszik teljessé* a pentagram-elrendezést, mintha ezt tudatosan ki akarták volna egészíteni (a Vénusz egyik „háza” a Mérleg, vö. 14. jegyz. Psellosról és Mánuel császárról); mindenképp szempont lehetett, hogy a Nap-, Vénusz-erőket mintegy „kiegyensúlyozzák” (Függelék III.), s hogy *magyar* királyoknak készült ill. „épült át” a Korona, egy szövetségkötés ill. a gör.-lat. egyesítés jegyében (ld. Moravcsik: Bizánc és a magyarság, 2003, 64).

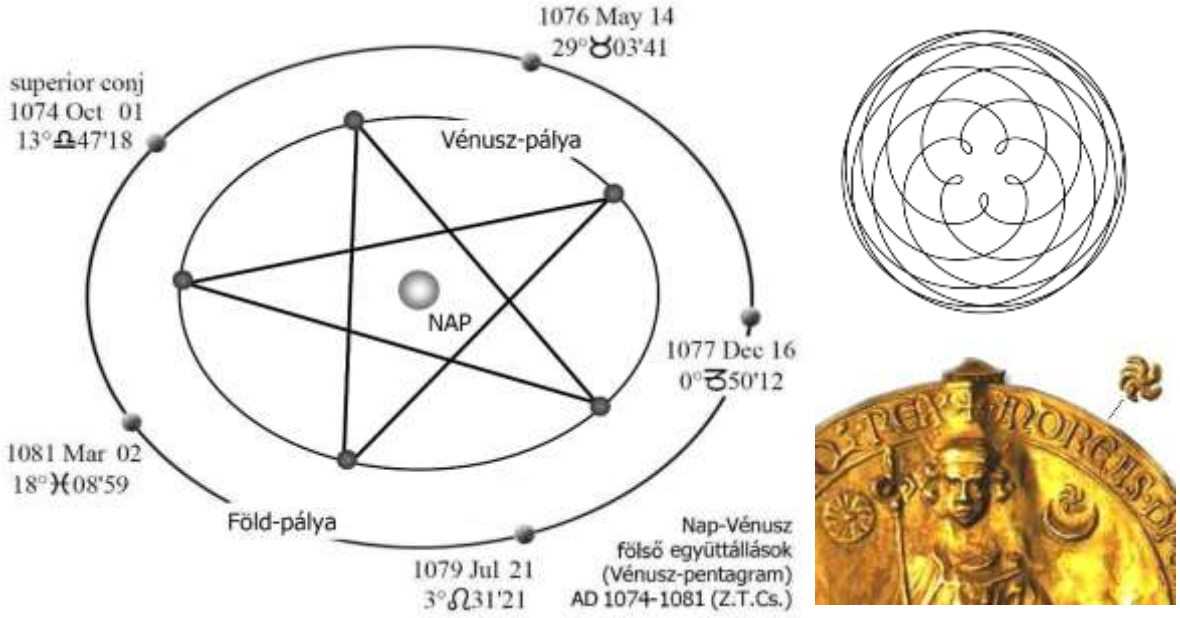

2-4. ábra. a Nap-Vénusz fölső együttállásai (superior = Vénusz a nap mögött), melyek egyike épp a Mérlegben volt 1074. okt. 1.-én, I. Géza királlyá avatása táján, jobbra a Vénusz-pálya összesített rajza, alatta II. Endre pecsétje az Aranybullán (1222) a Nap, Hold, és az „ötkarú” Vénusz ábrázolásával, ami a Korona-pentagram ismeretére utal, melyet átadhattak Bélának Bizáncban, és ez úgy tűnik valamelyest „öröklődött”, bár Béla másik fia, Imre király pecsétjén nem szerepel (Knauz: *Mon. eccl.* I., függelék, www.archive.org).

Valamilyen képnek mindenesetre lennie kellett a Dukász-kép helyén, a cserét jól mutatja a foglalatnál nagyobb párta-lemez, melyet az eredeti készítés esetén elég lett volna befoglalni, ahogy a többi képet is (a szegecselés lehetett utólagos javítás is). Már régebben felhívták a figyelmet, hogy a 3 hátsó zománckép cseréjét mutathatja az is, hogy a tekintetük iránya sem illeszkedik a többi kép ritmusához, kivéve talán a Geobitzász-képet: a Dukász- és a Konstantin-figura szembenéz, a szemlélőre. Vagyis a Korona hátoldalán eredetileg kb. ugyanúgy kellett ábrázolni a figurákat, mint elöl: a két oldalsó figurának föl, vagy egymásra kellett néznie, az íves pártában lévő „szentebb” figura felé, aki szokás szerint balra vagy szembe nézett.

Csak találgathatunk, hogy eredetileg melyek lehettek a hátsó figurák: a bizánci ikonográfia alapján (ld. Hagia Sophia, San Marco, a szicíliai bazilikák, Palermo,

Cefalù, Monreale, a Khakhuli-szárnyasoltár, etc.) nem kizárt, hogy a pártában valóban egy Istenanya-kép volt, Gyermekkel, vagy áldó, orans tartásban, szembe, ill. oldalt fordulva, félalakosan, míg kétoldalt egyéb császárok (Zoé és Monomachosz? Zoé és Teodóra? vö. Függelék V.), vagy szentek képei, de esetleg a Máriakép elöl is lehetett, Michael és Gabriel fölött, hiszen utóbbi az Angyali üdvözlet, a fogantatás angyala. Az abroncson a görög-ortodox naptár szerint[16] a nyári napfordulóhoz közeli Rák-jegyű napra esik Kozma és Damján, és az őszi Mihály-nap a Skorpióba, azaz „kilóg" a sorból, de a napút 4 sarkpontjából 3 mindenképp a görög abroncson van, a Kos-Rák-Bak, feltételezve hátul az Istenanyát, ami ott lehetett 1074 előtt, míg a római katolikus naptár szerint 3x szerepel a Vénusz „háza", domicíliuma, a Mérleg (Kozma-Damján-Michael). Úgy vélem, hogy a bizánci császári kincstárban előregyártott korona-tartozékok létezhettek (abroncsok, rekeszzománcok, etc.), hogy viszonylag hamar összeállíthassanak egy koronát a császár, császárnő hirtelen halála esetén a következő koronázáshoz, mivel senkinek nem lehetett ugyanolyan koronája[17], s lehet, hogy a női koronák abroncsrészén csak drágakövek voltak (ld. alább, vö. Bölcs Leó abroncskoronája zománcképekkel, San Marco, Velence). Ezen felül a Korona rekeszzománcainak négyféle stílusa is megkülönböztethető: 1. abroncs képeinek zöme, 2. gör. Pantokrátor és Géza, 3. a két Dukász-kép, és 4. a keresztpánt képei, ami időrendi és mesterségbeli eltérésekre is utal.

5-7. ábra. II. Komnenosz János (1118-43) és Iréné-Piroska császárné († 1133, később Szent Xenia), mozaik, Hagia Sophia, Konstantinápoly; balra a fiuk, I. Mánuel Komnenosz, a Magyar Szent Korona legközelebbi előképét jelentő boltozott koronával, és jobbra Zoé császárnő (1042-1050) mozaikja a Hagia Sophiában; kb. a 10-11. századtól a bizánci császárok zárt koronát, míg a császárnék általában pártás, „emeletes", vagy lemezes abroncs koronát viseltek (ld. 17. jegyz.).

8-11. ábra. Balra fent a Nyitraivánkánál 1860/61-ben talált ún. Monomachosz-korona, mely hét lemezből áll, s valószínűleg I. Endre kijevi rusz felesége, Anasztázia révén került hozzánk, majd fiuk, Salamon a menekülése közben áshatta el 1074-ben (ld. még Etele Kiss, in *Perceptions of Byzantium*, ed. O. Z. Pevny, 2000, 60-83, www.metmuseum. org), alatta a párhuzamai kiterítve, Nagy Sándor alakjával középen, és keresztény tartalommal alul (Kijevi Rusz, 11-12. század), jobbra fent a 9. században élt Theodora császárné koronája (Madridi Skylitzes-krónika, Szicília, 1150-70 k., pdf. 110, 111, 116, www.wdl.org, a koronákat itt gyakran a „kamelaukion" nevű, cilinderszerű papi süveggel együtt ábrázolták). A Korona két Dukász-képe, sőt a keresztpánt madaras-indás díszítőmotívumai is rokonságot mutatnak a 11. századi Monomachosz-koronával (ld. még a hasonló indás motívumokra a Kvirike-kereszt a Khakhuli-szárnyasoltáron, Papamastorakis 2002, fig. 16); a zománcképek bíbor színű feliratai a császárnak „jártak", míg a

kék színű feliratok az alsóbb méltóságoknak, szövetséges királyoknak, királynéknak (közismert, hogy a Szent Koronán egyedül a két Dukász-képen bíbor színű a felirat, a Géza-képen kék, ahogy a Monomachosz-koronán); a stílusbeli eltérések adódhattak a különböző idejű készítésből és különböző mesterek kezétől is, akik változatosan használták a meglévő mintakészletet, technikát (pl. a kódexek miniatúráit is gyakran több illuminátor készítette)

Nagyjából ezek tehát az eddigi és részemről a legújabb fejlemények Korona-ügyben, s ezekhez társult most számomra még valami, amire szükséges legalább utalnom, mert eddig nem hangsúlyozták ki eléggé, ill. „korszakos", spirituális jellegében egyáltalán nem, s ez a Szent Korona 12. századi végső összeállításával és egész rendeltetésével, szellemi tartalmával kapcsolatos: azzal, hogy minden jel szerint az I. Géza kori abroncskoronához szerelt keresztpánttal ellátva valóban (III.) Béla királynak készülhetett, mint „szent" korona, aki még uralkodása előtt, 1162-1172 között Bizáncban élt, a császári „deszpotész" címmel, mivel rokona, I. László király leányának, Piroskának[18] a fia, Mánuel császár az utódjául szemelte ki egy bizánci-magyar közös birodalom élére, ugyanis Mánuelnek sokáig nem született fiú utódja. Ettől lett „szent", univerzális igényű a Korona, és a császári koronák „fölülről kapott" szentségének ábrázolása jelenik meg 1000 körül, II. Basilios Zsoltároskönyvében, ahol Krisztus egy sapkaszerű fölső részt helyez a császár abroncskoronájára, mellette Michael és Gabriel (12. ábra, Marciana Könyvtár, Velence), és egy 10. századi kopt falfestményen, az Istenanya fején (13. ábra).

Az Árpád-ház történetében ez volt az a csúcspont, amikor királyaink egy olyan erőteljes birodalom élére kerülhettek volna Európa keleti felén, mely talán elejét veszi mind a tatár-, mind a törökdúlásnak[19], s ebből fakadóan a későbbi Habsburg-uralom alatti életünk „parlagon felejtett" évszázadainak is. S noha ez a fényes lehetőség kútbaesett, amikor 1169-ben – még a „Halak-korszak" zenitje, 1300 előtt, tehát egyelőre, végülis „érthetően", sorsszerűen – váratlanul megszületett Mánuel fia, és Béla hazajött, hogy elfoglalja a magyar trónt, ill. 1185-ben a Komnenosz-dinasztia is lehanyatlott –, korántsem tanulság nélkül való, ha

elidőzünk kissé ezen a lehetőségen, a korszakon, és az „angyali korszak-vezetésen”, melyben Magyarország „angyali” Koronája is létrejött, elnyerte végső alakját, s azután királyaink „beavató” koronája lett, hordozva egy „mágikus”, örök üzenetet, mely lényegében túlmutat a régi királyság intézményén, még inkább a „felekezetek”, „pártok”, a „részek” nem szűnő, áldatlan vitáin, és közvetlen emberi jelentése van, az egész magyar nemzet, sőt egész Európa és a világ számára. Mert egy hasonló lehetőség van előttünk, „nem is oly távol”, kb. 2380 tájától, de „előszelét” már ma érezhetjük, már ma sem árt előkészíteni, legalább lélekben, szellemben, hozzáállásunkban, a mindent elárasztó s a nemzeti érzéseket, érdekeket is „becsatornázni” igyekvő amerikanizmus kiegyensúlyozására[20].

13. ábra. Egy példa a „szent korona” eszme genezisére: bizánci hatást tükröző núbiai kopt „fehér” Madonna, keresztpántos koronával, mellette a „fekete” II. Georgiosz király (c. 940-975), falkép, Faras/Pachoras, Szudán, 10. század második fele; egy másik falképen nyitott koronát visel a fekvő Szűzanya és az „alsóbb rangú” angyalok, uralkodók is (W. Godlewski, in Pevny 2000, 169-170, vö. 17. jegyz.)

14-15. ábra. Fent VII. Dukász Mihály és felesége, Alán Mária, 11-12. századi rekeszzománc, Khakhuli-triptichon, Georgia (Kriszta Kotsis, 2012, fig. 5, vö. T. Papamastorakis, 2002), alul Mánuel császár ezüst drachmája, egyik oldalán Pantokrátor alakjával, IC XC felirattal, a másikon saját magával, amint az Istenanya a fejére teszi vagy megáldja a koronáját (gyakran stilizált koronákat ábrázoltak a helyszűke miatt, www.wildwinds.com, SB 1961).

Az elmúlt évezredünk kelet-nyugati küzdelmeit, „egyensúlykereséseit” jobban megértjük, és egy szerves, teljesebb, távlatosabb történelemszemlélethez juthatunk, ha figyelembe vesszük, amit egy valódi ezoterizmus nyújthat az emberiség korszakainak „égi-földi” összefüggéseiről, melyet ismertek Indiától Európáig, s „titokban” ma is ismerik (és persze félreismerik, sőt önérdekből „félreirányítják”, elméletben is kiiktatva a „riválisokat”...). Ennek része az asztrológiai hagyomány (vö. Függelék I.), amely kozmikus „óraként” tekinti a csillagos eget, s az

ősi „szinkronicitás-tudat” alapján „leolvassa” ebből a földi történelem titkait, erőinek működését, a jövőre vonatkozóan is. Eszerint mélyen összefügg, egymásra „rímel” a Nap járása és az emberi tudatfejlődés, úgy, hogy a Nap első tavaszi keletpontjának kb. 2160 éves lassú átvonulása egy zodiákus jegyben (precesszió) elénk tárja az igazi „nagy történelmet”, a földi korszakokat, ezek határait, és virágkorukat, „mint fent, úgy lent”[21]. A jelenlegi Halak, vagy Keresztény-Germán korszak történeti „fertályórája” az alábbiakban vázolható[22].

16. ábra. A jelenlegi Halak-korszak és az arkangyali korszak-vezetések, AD 220-2380 (Z.T.Cs.)

Ehhez a „csillagokban-olvasáshoz” szükség van egy gyakorlottságra az asztrológiai princípiumok terén, összefüggésben az érzékfeletti-szellemi világ „szerkezetével”, amire most nem térhetünk ki minden részletében[23]. A lényeg az, hogy a tavaszi első napkelte pontja kb. 2160 éven át ugyanabban a zodiákus-jegyben tartózkodik, s ezzel egyidejűleg, szinkronban zajlik a földi, emberi történelem, melyben az önmagában is „többrétű” emberi tudatfejlődés az egyes jegyeknek és jegyharmadaiknak (dekádok) megfelelően bontakozik ki, mintegy kisugározva, amiben kozmikusan él. Ez az elsődleges Nap-zodiákus kapcsolat, jelleg lassan kerül felszínre, majd eléri zenitjét a korszak felénél, ± 1-200 év, és azután lassan hanyatlik, elhalványul, ill. az eredményei, vívmányai többé-kevésbé átszármaznak a következő korokra. Természetesen ezek a Nap-zodiákus erő-együttesek társulnak egyéb erőkkel is, melyek ugyanúgy részt vesznek az emberi, „lelki” történelem kialakításában, inspirálásában, s ezek elsősorban az ún. arkangyali korszakvezetésekben nyilatkoznak meg, a planéta-princípiumok szerint, melyek ciklikusan ismétlődnek kb. 7 x 354 évente[24].

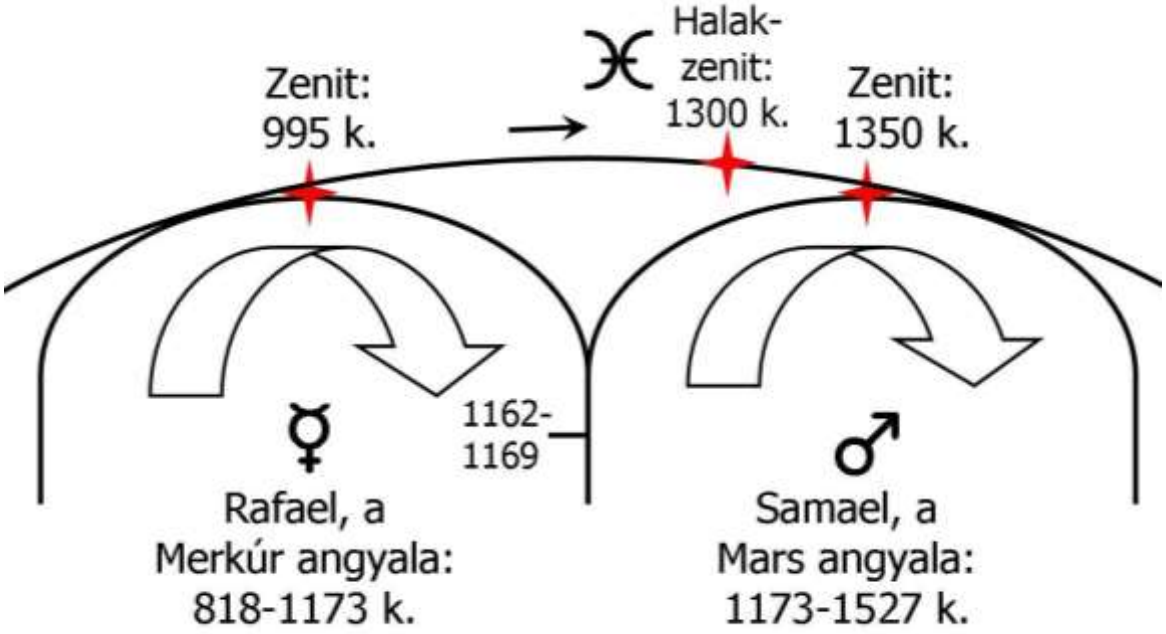

17. ábra. Az Árpád-ház uralkodásának idejére (895-1301) eső arkangyali korszak-vezetések és a Halak zenit (Z.T.Cs.)

Mármost, ezzel is csak úgy vagyunk, mint minden mással az életben, amit használunk, „működik", de nem tudjuk „bizonyítani", ahogy a tudomány sem tudja definiálni az alapvető fogalmait (anyag, energia, idő, etc.), legalábbis fokozatosan jutunk el a „bizonyításhoz", kezdve a gyerekkortól, amikor „könyv nélkül" tanulunk meg felegyenesedni, járni, beszélni (akár két nyelvet egyszerre!), gondolkodni, ellesve a felnőttektől, intuícióból (ld. Aquinói T.: *adequatio*, *conformatio*, azonosulás és vele-alakulás, mint az emberi lélek alapképességei, melyek a lélek univerzális fogékonyságára, „logosz-jellegére", isten-hasonlatosságára utalnak). Ha egy ilyen bizalommal közelítünk az arkangyali vezetések és a történelem kapcsolatához, lényegében megtalálhatjuk ennek igazolását, mivel egy kor kiemelkedő történeti eseményei, személyiségei rendszerint e vezetések zenitjein, tetőpontjain jelentkeznek, ± 50 év, azaz a középső harmadban, ill. megfigyelhető az átmenet e vezetések hanyatló és ismét felszálló ívein. Az arkangyali korszak-vezetések azt is megmutatják, hogy valóban szükséges egy „objektivitás" (nem egy materialista rövidlátás, mellyel meg vagyunk fertőzve jobbról-balról) a történelemszemléletben is, hogy az illető kor eseményeit a „helyi értékükön" kezeljük, ne vetítsük rájuk a mai benyomásainkat, önkényes elképzeléseinket. Így pl. a jupiteri Zachariél-vezetés tetőpontjának két kiemelkedő eseménye, jellemzője volt Európában: a Karolingok felemelkedése nyugaton (I. Pippin), és az avar Hunnia virágkora a Kárpát-medencében[25], ill. a frank-avar háborúk, melyek a 8. század végéig elhúzódtak, s lényegében még ide tartozik az arab hódítás, amely keleten előbb Bizáncot, majd Kazáriát is meggyengítette, hozzájárulva az ogur-magyar törzsek nyugatra vándorlásához. Az Árpád-kor nyugat-európai szempontból fontosabb eseménye, az istváni államalapítás épp a merkúri Rafael-zenitre

esett, amit tükröz az erősen ellentmondásos, kettős természete, hiszen alapjában véve a magyarság, amely előtt már régebb óta ismert volt a bizánci kereszténység,[26] nem egy „diadalmenetnek", hanem nyűgnek élte meg, és sokáig egyáltalán nem úgy gondolt Istvánra, mint aki „szent" lett volna, ezt csak a római katolikus egyház szorgalmazta, s az általa a hívő, jóhiszemű királyainkra kényszerített legitimációs igény 1083-tól, István szentté avatásától 1301-ig, majd az Istvánnak *tulajdonított* Szent Korona vette át ezt a funkciót, igaz, nem minden alap nélkül, és azt is mondják, hogy „a tanulás gyökerei keserűek, de a gyümölcsei édesek", bár erről az „édességről", ilyen-olyan nagyhatalmi „cukormázról", mely végső soron mindig nyugatról, vagy nyugati „felbujtásra" jött, alapjában véve következetesen rossz történelmi tapasztalataink vannak. Végül 1173 után jött a marsi Samael-vezetés (más aspektusban a Marsot is jelképezi a pentagram), a katasztrofális tatárdúlással, a templomos lovagrend megsemmisítésével, a százéves háborúval, a török hódítás kezdeteivel (ennek maximuma a Hold-arkangyal, Gábriel idejére esik), pestisjárvánnyal, s a magyarság meggyöngülését kihasználták még kb. 240 évig a Habsburgok, a Gabriel-vezetés alatt, melynek zenitje (1704 ± 50 év) magával hozta Buda „felszabadítását" (kb. úgy, mint 1945-ben, csöbörből vödörbe), a szabadságharcainkat, a spanyol örökösödési háborút és a Pragmatica Sanctio-t is, Mária Teréziával, s végül Szűz Mária szeplőtelen fogantatásának dogmáját 1854-ben, immár nyilvánvalóan egy „szklerotikus", hanyatlási tünetként.

István és dicstelen utóda, Orseolo Péter után egy kis időre még visszaszorult a latin-germán orientáció – melyre a pápa és a német-római császár közötti „belső", invesztitúra-harc is rányomta a bélyegét –, s a „Vazul-ház" görög-szláv orientációja megteremtette a lehetőséget a Szent Korona hozzánk kerülésére a 11-12. században, amikor I. Géza – kinek felesége Synadéné családbeli leány, a későbbi császár, Nikephorosz Botaneiatész rokona volt –, és a törököktől elszenvedett 1071-es vereség után szövetségest kereső VII. Dukász Mihály, majd Mánuel császár és a trónörökösök, különösen Béla herceg szorosabb kapcsolata játszották a főszerepet, amikor Bizáncban még szempont volt a keleti-nyugati kereszténység egyesítése[27]. Az anyai ágon Árpád-házi születésű Mánuelnek, akinek 51 éves koráig nem született fia, II. Géza halála, 1162 után nyílt módja, hogy aktívabban támogassa a magyar trónörökösöket, Géza fiatalabb testvéreit, a már Bizáncot megjárt Lászlót és Istvánt – akinek Komnenosz-hercegnő volt a felesége –, kik azonban csupán egy-egy évig uralkodhattak itthon, mert a nyugati érdekeket kiszolgáló „klik" megmérgezte őket[28], s Lukács, esztergomi érsek a koronázást is megtagadta tőlük, ahogy később III. Bélától is – kinek anyja, Eufrozina, kijevi rusz hercegnő egy ideig az öccsét, Gézát szerette volna látni a magyar trónon –, és a kalocsai érsek végezte a három koronázást, mintegy „alacsonyabb" szinten. Korábban Béla testvérét, III. Istvánt (1162-72) Lukács érsek koronázta, noha aztán vele is összeütközésbe került az egyházát mindenek fölé helyező főpap[29].

A 12. század végi bizánci-magyar kapcsolatok tehát egy valódi magyar „hajnal" ígéretét jelentették, szerves összefüggésben a keleti múltunkkal, „őshazáinkkal", egészen az Urálig és a Kaukázusig menően[30], s ne feledjük a közép-ázsiai

ujgur vérrokonainkat sem, akik manicheus keresztények voltak még ebben az időben, a 8. század óta[31]. Ám ez a virágkor a 12. században még nem jöhetett el Kelet-Európában és Ázsiában, csupán felcsillant, mint a „jövő emléke”, s valójában ennek az üstökösszerű fellángolásnak egy csodálatos „visszfénye” a Magyar Szent Korona, külső formájában és eredendően keresztény-kozmikus eszmei tartalmában egyaránt, melyet nem sajátíthat ki egyetlen földi hatalom sem, ahogy az óceánt sem lehet „felparcellázni”, de a Koronánk mindenkit taníthat az „óceán végtelenségére”. Mert, ami a 12. században a bizánci-magyar birodalom leendő császárának, Árpád-házi Béla-Alexiosnak készült Szent Koronában felcsillant, az nem más, mint a soron következő, 6. kultúrkorszak, a Vízöntő fénye, a Szláv-Ázsiai korszaké, mely 2380-4540 között érkezik el, mint a „csillagok” valóban mondják, s a János Apokalipszis hagyománya szerint ez a kor a Filadelfia-közösség, azaz a Testvéri Szeretet kora lesz[32]. *Ezt* a jövőt rejtették el Béla királyunk Szent Koronájában, *ez* az a nagy „rendszerváltás”, ami előttünk áll, mint a hatalmi-világszemléleti egyoldalúságok reformja világszerte.

18-22. ábra. A középkorban megjelent nyugaton is a szakrális geometria a katedrálisok építőmestereinél, pl. a pentagram a rózsaablakokon, a templomos lovagrendhez köthető épületeken, s így a pentagram jelképezheti „Salamon pecsétjét” vagy „kulcsát” is (balra: Ermita de San Bartolomé, Spanyolország, mellette Santa Maria do Olival, Tomar, Portugália, Famagusta, Ciprus, és Leonardo da Vinci Vitruvius-tanulmánya, ld. még Amiens, északi üvegablak, vö. Goethe: *Faust*, 1995, p. 51, 55), és a *tinctura alba* és *rubra,* a fehér és vörös „elixír” egy rózsakeresztes-alkímista műben (*Die Geheime Figuren der Rosenkreutzer,* 1785-88*,* II. köt., p. 19, részlet, ld. Országépítő 1994/4, 46; vö. a templomos impulzusról R. Steiner, GA 171/6, 9, Merzdorf: *Die Geheimstatuten des Ordens der Tempelherren*, 1877, és a Chinon-pergamenek, 1308. aug. 20, a templomosok átmeneti pápai feloldozásáról, in Étienne Baluze: *Vitae Paparum Avenionensis,* 1693, III., Barbara Frale 2004); ebből a mély, spirituális szimbólumból csinálta az ellenkezőjét, egy bolsevik, materialista, militarista, ill. ma már kommercializált jelet az ún. „történelem”...

Jegyzetek:

[1] Vö. Decsy S.: *A Magyar Szent Korona Históriája*, Bécs, 1792, Szilágyi S.: *A magyar nemzet története*, II. 5, 1896., Pauler Gy.: *A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt*, I., 1899.
[2] Béla bizánci tartózkodásáról Cinnamos: *Historiarum*, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, 1836, p. 215, 286-287, Niketas Choniates: *Historia*, CSHB 1835 (vö. 17. jegyz. alább), és Moravcsik Gy.: *Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai*, Bp., 1984, *Bizánc és a magyarság*, reprint 2003, és *A Magyar Szent Korona görög feliratai*, Bp. 1935., ld. itt Michael Psellos (1018-1078) leírása a két Dukász, apa és fia külsejéről.
[3] Attaliotes: Historia, CSHB 1853, többször.
[4] Vö. 620 k. Heraclius koronát adott egy türk uralkodónak a perzsák elleni szövetség fejében, Theophanes, Nicephoros, ill. Bíb. Konst. 950 k. már tiltja a bizánci koronák idegeneknek adását, DAI 13, bár ezt nem tartották be. Érdekes, hogy a német segítséggel uralkodó Salamon király és a Bizánc felé forduló Géza herceg rivalizálása idején VII. Gergely pápa még 1075 tavaszán sem nevezi királynak Gézát, mivel vagy még nem tudott a koronázásról, vagy csak ezután koronázhatták a Dukász-féle abroncskoronával (VII. Gergely pápa levelei Gézának, latinul, *Registrum* I. 58, II. 63, II. 70, és a Salamonnak írt levél II. 13, www.dmgh.de, ill. magyarul *Írott források az 1050-1116 közötti magyar történelemről*, Szeged, 2006). Feltehetően római katolikus egyházi nyomásra, és/vagy mert kiderült, hogy női korona volt, I. László sosem teszi a fejére a *bizánci* abroncskoronát, azután sem, hogy a törvényes király, Salamon meghalt 1088 körül (Kép. Krón. 1964, p. 85), és II. Endre 1214-ben a pápától kér koronát a fiai számára (Knauz I. p. 205, vö. 1209-ben III. Béla Bizáncban élő unokaöccseit akarják itthon a trónra).
[5] Cedrenus, Skylitzes, II, CSHB, Bonn, 1839, p. 527, ld. még Skylitzes folytatójánál *„krale Ungarias"* I. Gézára, uo. p. 743, sőt *„turkon exarchontos"*, türk kormányzó, egy bizánci-magyar békekötésnél, I. Alexios Komnenos császár idején (1081-1118), p. 713, és a madridi Skylitzes-kódexben is szerepel egy „arkhon Turkias", előtte egy „mukhumet" követséggel, valószínűleg II. István, aki egy besenyő vagy kun csoportot fogadott be Bizáncból 1124-ben (www.wdl.org, pdf. 473). Tehát a „Geobitzász, Turkia hívő králja" felirat vonatkozhat I. Gézára, az ábrázolt koronája pedig pedig egy standard, párta nélküli férfikorona. Néha egyszerre szerepel egy *Geitza* és *'Iatza* alak is (Kinnamos), és Géza fejedelem nevét *Deuiux* alakban írja Dithmar, mely egy régi, tájnyelvi Gyeücs, Gyécs, Gyécsa kiejtést takar, ezt rejti a „Geobitz" névforma is, noha ennek egyéb előfordulását nem ismerjük (a görög b-t v-nek is ejtették, pl. Bladistlabos, Vladiszláv/László, s így lett a Basil-ból nálunk Vazul).
[6] Kép. Krón. 1964, pp. 71, 79-80.
[7] Vö. Révay P. 1732, egy ismeretlen szerző költeménye, Elogia, VII. rész (pdf. 141), ahol elsőként csak IV. (Kun) László említésénél szerepel a *Sacra* Corona elnevezés, előzőleg csak a *corona* és a *diadem*.

[8] Egy perdöntő „hiba” a Pantokrátor-kép alatti, *feltűnően elméretezett kőmező*, mely arra vall, hogy nem a keresztpánthoz készült az abroncs, mert akkor a keresztpánt lemezének szélességéhez igazították volna a kőmezőt, szimmetrikusan, ugyanakkor a keresztpánt lemezszélességét *sem* igazították a kőmezőhöz, ami viszont a keresztpánt meglétére utal az összeszerelés előtt, tehát két *meglévő*, és *nem* egymáshoz elkészített korona-elem összeszereléséről kell beszélnünk a Szent Korona 12. századi kialakításakor, de végső esetben is inkább a keresztpánt készülhetett a „selejtes” abroncshoz s nem fordítva, esetleg régebbi, akár az Árpád-ház kincstárából való latin feliratos zománcképek felhasználásával, melyek itthon is felszerelésre kerülhettek (vö. Barabássy, Országépítő 2018/1). A másik feltűnő „hiba”, javításnyom a Dukász Mihály-zomác *fölső, üres szegecs-furatai*, melyek átmennek a keresztpánton is (Csomor), amiből könnyen gondolhatnánk, hogy a kép akkor lett fölszerelve, mikor a keresztpánt már ott volt, azonban nagy valószínűséggel egy olyan javításról van szó, ami a keresztpánt 12. századi felhelyezésekor történt, amikor szerelés közben meglazulhatott a Géza kori cserélt Dukász-kép foglalata, vagy a szerelés miatt leszedték, de nem tudták kellően visszarögzíteni, csak szegecsekkel, ami esetleg itthon is megtörténhetett, akár 1305-ben, mikor a Korona elveszett egy rövid időre és közben megsérülhetett, berogyhatott a teteje is (ld. a csúcskereszt ferdesége, talán már egy csere után, a keresztpánt törései, újraszegecselése).

[9] Vö. III. Béla fia, Imre feleségének, Aragóniai Konstanciának a koronáját, amely szintén bizánci típusú, és a magyar kincstárból kerülhetett hozzá, Béla bizánci ajándékai közül, vagy Béla felesége, Antiochiai Anna révén, ill. Konstancia szicíliai régenssége során, mikor II. Frigyes, német-római császár felesége lett. Ld. még a bizánci koronázás csak egy része volt a beiktatási ceremóniának, Moravcsik 2003, 16.

[10] „Néhány szempont a Magyar Szent Korona eredetének vizsgálatához”, *Országépítő* 2002/1, 32.

[11] Kivéve, hogy a források megemlítik, mely magyarok voltak Bélával Bizáncban, akiket aztán megjutalmazott a szolgálataikért (Moravcsik 2003, 88): a zalai Rede, Luthar és Cuda („Csuda”?) testvérek (1178. évi okiratban), és a trencséni Vrazlo („Varázsló”?) és Stoyza testvérek (1193. évi okiratban), ill. Kézai krónikája megemlíti Becsét és Gergelyt, akik a „Görög Bélával” voltak (Kézai 69.). Közöttük is lehettek aranyművesek, akik Bizáncban, vagy akár itthon az abroncskoronára szerelték a keresztpántot, ill. a szegecseléssel javították a Koronát.

[12] In *Acta Historica Hungarica Turiciensia* (*AHHT*) 33. évf., 2018/10.

[13] Az eredeti inspirációt, miszerint fontosak a szentképek naptári helyei a Koronán, természetesen Pap Gábor művészettörténésznek köszönhetem, még a 80-as évekből, noha ő nem vette észre ezt a pentagram-elrendezést. Ugyanakkor figyelembe kell venni a latin és az ortodox görög naptárak különbségeit, ill. bizonyos keveredésüket a Magyar Királyságban (ld. a legrégebbi eddig ismert magyar naptár 1466-ból, Cod. Hung., vagy Müncheni Kódex, a négy evangélium magyarul, másolat, Tatros, Moldva, ld. Döbrentei: *Régi magyar nyelvemlékek*, 1842.)

[14] Ld. 2-4. ábra, viszont nem volt Nap-Vénusz együttállás a Mérlegben 1126-1277 között, ld. Planetary Phenomena of Venus, www.astro.com, vö. R. Powell: *Hermetikus asztrológia*, I, 3. fej.: „A Vénusz-pentagram úgy működik, mint egyfajta kozmikus átalakító, lefelé közvetíti a zodiákus impulzust, mely nagyon magas szinten működik, egy vallási szinten, hogy azután szociális impulzussá válhasson, mely inkább emberiség-léptékben fejti ki a hatását." Powell szerint ez a transzformáció a Vénusz teljes, 1199 éves ciklusának végén következik be egy-egy precessziós korszak kezdetétől számítva, tehát a Halak-korszakban AD 220 + 1199 = 1419, ami egybeesik a korszak zenitjével, virágkorával, 1300 ± 1-200 év (16. ábra). Ebben a „transzformációban" természetesen részt vesznek a többi planéták is a maguk sajátosságaival, a Jupiter-Szaturnusz együttállások vagy a Mars ciklusai. Megjegyzem, a polihisztor Psellos „lelkén is száradhat" az abroncskorona képeinek pentagram/pentaéder szerkesztése, aki behatóan foglalkozott asztrológiával, geometriával, „káldeus" mágiával (vö. *Chronographia*, 1953, I.15, V.18-20, VI.10-11, 39, VII.4), de Mánuel császár is híve volt a „csillagjóslásnak" (Nicetas Choniates, in Moravcsik 1984, 259/1. jegyz., 287, ld. még Anna Komnena VI. 7); vö. R. Steiner GA 137/9, 232/14. előa. a Nap- és Vénusz-szellemek „konfliktusáról", melyet a Szent Koronán ki akarhattak „egyensúlyozni" a készítők.
[15] Rajz nélkül Pálffy G.: A Szent Korona és a koronaláda balesete 1638-ban, in *„Nem sűlyed az emberiség...!"*, Bp., 2007, a rajz forrása: Magyar Országos Levéltár, A 95, 1618, fol. 13v., és egy másik ábrázolás: Johan Jessenius a Jessen, *Regis Ungariae*, 1609, OSZK, App. H. 705/1., in K. Teszelszky: *Az ismeretlen Korona*, 2009.
[16] Menologion, ld. Ginzel III, 1914, 307-13.
[17] Ld. Nicetas Choniates IV. Istvánnal kapcsolatban, 1163. évnél említi a *„hatalom koronáját"* (*arkhos stephanon*, utóbbi 'koszorút' is jelent átvitt értelemben, ld. Moravcsik 1984, 182, 8.), és III. Bélát 1172-ben Mánuel *„teljes császári felszereléssel"* (*basileu pleistes paraskeües*) küldte haza, s azután *„a királyi diadémmal"* (*regike diadumenon*) koronázták (Moravcsik 1984, 275, 293), s e szavak teljes mértékben vonatkozhatnak a Szent Korona ma ismert alakjára, ld. Anna Komnena: *Alexiad*, III. 4., a félgömb alakú, zárt, császári diadém és az alsóbb rangú, egyszerűbb koronák (stephanos) különbségéről, és DAI 13, Moravcsik 1984, 38, 8. jegyz.; a *kamelaukion* a keleti papság cilinderszerű, karima nélküli fövege (ld. Vajay Sz., Aetas, 1990/3); ld. még a rekeszzománcokról, gör. *kheimeütos*, lat. *encausto picta, smeltita*, *De cerim.*, vol. 1, 1829, I. 91, p. 411, II. 15, 571-72, 580-81, 597, www.archive.org.
[18] Iréné néven bizánci császárné (1088-1134), aki egy Pantokrátor kolostor és kórház épületegyüttest alapított Konstantinápolyban, ahol császári temetkezőhelyet is kialakítottak egy Szt. Mihály kápolnában, itt nyugodott Iréné és férje (ma Zeyrek-mecset). A *Képes Krónika* (1964, p. 99) leírja egyik állítólagos konfliktusát férjével, Komnenosz Jánossal, bár úgy tűnik valójában más oka volt az akkori bizánci-magyar csetepaténak, az, hogy a Kálmán király által megvakított Álmos herceget nem adta ki a császár II. Istvánnak (Moravcsik 1984, p. 195. 2. jegyz.,

és 267-68; egyébként a propagandára jó példa a Thuróczi-krónika egyik miniatúrája a mogyoródi csatáról, ahol Géza és Lászó hercegek, későbbi királyok seregét „sültpogányként”, kaftánban, szablyákkal, íjakkal, és különös, démonikus maszkban ábrázolták, facsimile-kiadás, 102. old.).

[19] Ne feledjük, hogy Róma és Velence közös erővel „navigáltak” bennünket az 1444-es várnai csatavesztésbe, a török „migráns”-hadak átengedésével a Boszporuszi-szorosnál; ez nem „rávetítés” a mából, hanem egy félelmetes párhuzam! Vö. Moravcsik Gy.: Görög költemény a várnai csatáról, *Magyar-Görög Tanulmányok*, I., 1935.

[20] Mondhatnánk „ahrimanizmust” is, ami azonban szokás szerint „kétoldali”, és az egyik oldal a másik malmára hajtja a vizet, mint látni. De legalább a Koronát visszaadták 40 éve, bár ezt sem ok nélkül, mivel akkor már nyilván készen álltak a tervek a „szocialista kísérletük” lanszírozására, ld. szovjet-afgán háború 1979 (ld. Youtube, Brzezinski uszítja a mudzsahedeket, Hillary Clinton: „Mi csináltuk az Al-Qaedát”, Mcinerney tábornok: „Mi csináltuk az ISIS-t”), majd a Reagan-Wojtila „szent szövetség” és a kelet-európai „demokratikus ellenzék” támogatása 1981-től (C. Bernstein: The Holy Alliance, *Time*, 1992. febr. 24), és vázolták az „új világrendet” is mindjárt 1980-ban, a *Georgia Guidestones* gránittömbjein, a megtévesztő „Christian R. C.” álnév alatt. A kérdés mindig az, hogy ki „profitál” a végén: a népek vagy az egyre méltatlanabb kevesek?

[21] Tabula Smaragdina: „Et quod est superius, est sicut quod est inferius, ad perpetranda miracula rei unius”, in *Alchemiae Gebri Arabis Philosophi*, 1545, p. 294.

[22] Ld. még tőlem: „István vagy Koppány”, in Magyar őstörténeti tanulmányok, *AHHT*, 2016/3. Az „angyali” korszakvezetések kérdése természetesen még nagyon sok kutatnivalót tartogat, érdekes pl., hogy Bethlen Gábor erdélyi fejedelem „Gabriel princeps”-ként szignálta az okiratait a „Gabriel-kor” hajnalán, s ő már olvashatta Trithemius művét (ld. 24. jegyz.). Vö. jelképesen illusztrálják az eddigi 5 főkorszakot és a jelenlegi főkorszak 7 alkorszakát egy indiai buddhista kegyhelyen, Sanchiban az északi és keleti kapuk faragványai, jurtaszerű sztúpákkal és bódhi-fákkal, ill. a korszakokat lezáró „pralayákat”, nyugalmi periódusokat nagy spirálokkal, ld. www.photo dharma.net. S vajon a Szent Korona pártázatának áttetsző „halpikkely” motívuma is a Halak-korszakra utal-e? Ugyanakkor e motívum a pávatollra is emlékeztet, a megvilágosodás alkímiai szimbólumára (cauda pavonis), és az angyalok szárnyán is megjelenik az ábrázolásokon. Külön tanulmány tárgya lenne a Korona ékköveinek szimbolikája, itt csak annyit, hogy a régi analógia-táblázatok a Korona egyik kiemelt kő-típusához, a zafírhoz rendelik többek között a Jupitert és a Halak jegyét (Agrippa: *Die Magischen Werke*, 2. kiad., 1985), ill. az ametisztet „kijózanító” amulettként használták (gör. *a*-metistos = nem-részeg, mint *a*-letheia = igazság, nem-felejtés). Ld. még Függelék VI.

[23] Ld. Baktay: *A csillagfejtés könyve*, Várkonyi N.: *Az idő szívverése*, Galaktika 50 (1983), Trentai: *Az asztrológiáról másképp*, R. Powell: *A zodiákus története*, 2011, uő: *Hermetikus asztrológia*, I-II.

[24] Trithemius, O.S.B.: *De septem secundeis,* 1515, ford. Z.T.Cs., 2015, in *AHHT* 2018/10. Érdekes, hogy a pálos rendfőnök, Gyöngyösi Gergely az egyik 1520 előtt íródott munkájában (Directorium VII.) ajánl a szerzeteseknek egy *Liber eruditionum*-ot, a Felvilágosítás könyvét, és Trithemius könyvének alcímében is szerepel az „*eruditionis libellus*", felvilágosító könyvecske elnevezés.
[25] Tucatnyi adat, régészeti lelet igazolja, hogy 680 k. jelenhetett meg itt a székelység is, az ogur-hun Kuber-„Csaba" vezetésével (a perzsa *'csoban'* = ispán, helytartó címet átvették a nyugati türkök is, ld. a 10 törzsük között „chupan" egy 7. századi kínai forrásban, Z.T.Cs.: Az Orhoni Feliratok, *AHHT* 2018/11, a régi tisztségnevekből gyakran személynevek lettek, ld. gyula, vagy az ótör. jabgu-ból a „jobbágy"). Kuber-„Csaba" valóban Attila fia Irniktől származott, aki a jóslat szerint továbbviszi apja örökségét (Priskos, és az óbolgár fejedelmi lista, O. Pritsak 1955). Mint ismeretes, a székelyek már itt várták a honfoglaló magyarokat, ami nem egy ősi jog „utólagos igazolása", bár a helynevek tanúsága szerint a székelyek eredetileg a Dunántúlon telepedhettek meg, mint az avar Hunnia határőrei, és az Árpád-kor elején költözhettek Erdélybe (Kézai 21., Csigle mező, tör. csigla = gát, kerítés, talán az alföldi sáncokra utal, vö. Németh Gy.: *Törökök és magyarok,* 1990, 103-104).
[26] Kb. 300 évig harcolhattunk Bizánc és a kazárok oldalán, DAI 38.
[27] Vö. 1159-1181 között, III. Sándor pápa idején négy ellenpápa is volt, s köztük egy *magyar*, a Szent Malakiás jóslatok szerint „De Pannonia Thusciae" mottóval, akit Giovanni Strumival azonosítanak (III. Callixtus ellenpápa, bár a Malakiás-szöveg III. Paszkálnak nevezi, in A. de Wyon: *Lignum vitae,* 1595, II., 228).
[28] Ld. Moravcsik 1984, p. 276, Kinnamos jólértesült leírásában, miközben itthon Bélát vádolták a „nyugatosok".
[29] Knauz I, p. 117, 122-23, és Dümmerth Dezső: *Az Árpádok nyomában,* 1987, pp. 348-360; úgy tűnik, hogy épp az új, bizánci Szent Koronát nem akarta Béla fejére tenni az esztergomi érsek, de aztán fokozatosan eköré fonták Szent István államalapító nimbuszát, a kései Hartvik-legenda és a hamisított Sylvester-bulla révén, s ma már mindenki így ismeri, tévesen, mint „Szent István koronáját", melyet a „pápától kapott".
[30] Ld. volgai szavárd-magyarok, székhelyük Szuvar, Ibn Fadlan 922, Julianus barát 1235/38., és szavárdok kb. 800-tól a Kura-folyónál is, Tbiliszitől dk-re, DAI 38: *Savartiasfali* (a magyarok „régi neve"); De cerim. II. 48: elírva *„Servoti"* (örm. etimológiával szje-vorti = „fekete fiúk", 3 arkhónjuk, fejedelmük van, akik „krisztusszeretők"); Drasxanakertsi: *Sewordik* (keresztény fejedelmük, Stepanos vértanúságot szenved 855 k.); Maszúdi: *Siyawardiya* („nagy és vitéz nép", kiváló fegyverkovácsok); és a legelső említéseink: Hérodotosz „*isszedonok*", a keleturáli Iszet-folyó térségében feltárt Itkul-kultúra, majd Plinius, Nat. hist. IV. 83, elírva: *„Sardi" Scythae,* VI. 21, *Mazacasos,* Ptolemaios, Geogr. V. 9,16-17, *Souardeni, Materi,* majd az 5-6. században Priscos, Procopios, Zakariás, Menandros, etc. a törökös *szabir* névalakban, ill. nálunk *Zuard* vezér (Anon. 45. keveri a

székelyek Kuber „csabanjának” emlékével), okiratokban *de genere Zuard*, melyet Lehel/Lél vezértől eredeztet Kézai 32.

[31] Ld. tőlem: „9-10. századi ujgur falfestmények a Tarim-medencéből”, *AHHT*, 2018/11. Meg kell jegyezni, hogy már az ujguroknál megjelenik a keresztpántos sisakforma (Grünwedel: *Altbuddhistische Kultstätten*, 1912, 469a, www.dsr.ac.nii.jp), s akár azt is gondolhatnánk, hogy „innen ered” a Szent Korona, noha ez biztosan nem így volt, még akkor sem, ha Bizáncot nyilván érték keleti hatások, akár a „szent” koronák kialakítását illetően. A 11-12. századi Kárpát-medencében nem volt olyan magas szintű aranyművesség, mint amely a Koronát létrehozta, s az is igaz, hogy az alapvető geometrikus formákat számos eltérő kultúra ismerte már ősidők óta. Vö. Függelék VII., Kül tegin koronája.

[32] Ján. Apok. 3,7-13, vö. R. Steiner: *A János Apokalipszis*, GA 104 (eredetiben: www.anthrowiki.at).

23-25. ábra. A Magyar Szent Korona keresztpántja készülhetett az ortodox liturgiában használt „csillagból” (aster, asteriskos), mely a szentelt kenyeret letakaró kendőt tartja, és a betlehemi csillagot jelképezi, olykor az apostolok képeivel (vö. Kondakov: *Geschichte und Denkmäler der byzantinischen email*, 1892), s mint kimutatták, a Korona keresztpántjain lehetett még négy apostolkép (látszik a helyük, a fenéklemez domborítása), melyeket levághattak az optimális méret elérése miatt. A keresztpánt tehát lehetett egy pápai ajándék a bizánci császárnak, pátriárkának, asteriskos céljára, ill. díszíthetett egy Szt. István koponya-ereklyetartót is, 1083-tól

(ld. Péri József, Magyar iparművészet, 1994/1). Balra szögletes, mellette íves, alul egy 14. századi asteriskos, Vatopedi kolostor, Görögország (A. Ballian, in *Byzantinum – Faith and Power,* 2004, p. 121, www. metmuseum.org), de van még egy 6. századi változata is, az ún. Sion Kincsben (Susan A. Boyd 1998, in *Heaven on Earth: Art and the Church in Byzantium*).

Függelék I.

Bizánci források az asztrológiáról, geometriáról

1. Michael Psellos („a hebegő", 1018-1078): *Chronographia* (ford. E.R.A Sewter, 1953)

I. 15. Bardas Phokas lázadása II. Basileios idején, 989. ápr. 13.:

„Phokas... úgy döntött, hogy az a nap a háború fordulópontja legyen, a nap, mely eldönti a birodalom jövőjét. Így Phokas az ügyét a szerencsére bízta. Ez ellentétben volt az *asztrológusok* tanácsával, akik a kíséretében voltak, mert ők lebeszélték a harcról... de ő megeresztette lova kantárját, és makacsul nem hallgatott rájuk. Mint mondják, rossz óment látott maga előtt, ahogy az *asztrológusok* is, mert nem sokkal azután, hogy lova nyergébe szállt, a paripa kicsúszott alóla, és amikor visszaült, néhány lépés után ugyanaz történt..."

V. 18-20. V. Mihály és Theodóra idején, 1042:

„Egy csoport úgy vélte, hogy az *asztrológusokat* kell megkérdezni: helyes volna előbb meggyőződni arról, hogy alkalmas-e az időpont a vállalkozásra; az ég néhány aspektusa kedvezőtlen lehet... Végül az összes tanácsos véleményét elutasította, és az asztrológusokhoz fordult. Tőlük megtudhatta, mit tartogat számára a jövő. Abban az időben volt egy kiváló emberekből álló csoport, akik ezzel a tudománnyal foglalkoztak, s akikkel nekem is dolgom volt. Ezek az úriemberek nem kifejezetten az égi szféra helyzetével vagy mozgásaival foglalkoztak (ténylegesen nem gyakorolták ezeket a dolgokat a geometria törvényei alapján, és nem voltak járatosak ebben a bizonyításban, mielőtt tanulmányozták az asztrológiát); inkább az asztrológiai ívszámítással foglalkoztak, a *zodiákus*-jegyek felemelkedését és alászállását vizsgálva a horizonton. Egy másik jelenséget is tanulmányoztak ezekkel a mozgásokkal kapcsolatban – az uralkodó *planétákat*, a planéták relatív helyzetét és határait, a kedvező és kedvezőtlen *aspektusokkal* együtt. Aztán bizonyos előrejelzéseket adtak azoknak, akik tanácsot kértek, és a kérdéseikre választ kaptak. Néhány esetben valóban el is találták a pontos választ. Magam is rendelkezem bizonyos ismeretekkel e tudománnyal kapcsolatban, melyet hosszú és szorgalmas tanulás révén szereztem meg, és némi segítséget adtam ezeknek az embereknek, hogy megértsék a planetáris aspektusokat... Térjünk vissza az uralkodó császárhoz. Anélkül, hogy felfedte volna a tervét, az *asztrológusok* bizonytalan segítségét kérte. Az egyetlen információ, amit kért, az volt, hogy vajon az

égi aspektusok kedvezőtlenek-e valakinek, aki nagy kockázatot vállal. Az asztrológusok megfigyeléseket tettek, gondosan megvizsgálták a csillagok általános helyzetét a megfelelő időpontban, és amikor látták, hogy minden csak bajt jelez, figyelmeztették, hogy hagyjon fel a vállalkozásával. A legóvatosabb közülük azt tanácsolta neki, hogy halassza el tervét egy későbbi alkalomra."

VI. 10-11. Zoé és Theodóra császárnők uralkodása idején, 1042:

„Nem sokkal Theodóra trónralépése előtt (1055) felvettem a szerzetesi öltözéket. Ezt a lépést röviddel Monomachos halála előtt tettem meg, és sokan csodálkoztak, hogy volt egy előretudásom az eseményről. Szerintük tudtam, hogy a császár meg fog halni, és ezért változtattam életmódomon. Tény, hogy a legtöbb ember több ismeretet tulajdonít nekem, mint amivel ténylegesen rendelkezem. Mivel elmerültem a *geometriában*, úgy képzelik, hogy képes vagyok megmérni az eget, és mivel bizonyos mértékig tanulmányoztam az *égi szféra* jelenségeit, feltételezik, hogy ismerem a fázisokat, a nappálya ferdeségét, a napfogyatkozásokat, teliholdakat, ciklusokat és epiciklusokat... A másik dolog, amivel foglalkoztam, a *horoszkópia*... Az az igazság, hogy a tanulmányaim oly széleskörűek voltak, és azoknak a kérdései, akik hozzámfordultak, annyira sokféle volt, hogy nincs az a tudomány, amelyet ne tanulmányoztam volna. A horoszkópok iránti érdeklődésem során elkerülhetetlenül fáradságos kutakodások közt találtam magam. Foglalkoztam a tudomány minden területével, beismerem, de ugyanakkor ezeknek, melyeket az egyház vezetői tiltanak, egyikét sem fordítottam helytelen célokra. Ismerem az elméletét a *szerencsejóslásnak* és az *irányító gonosz szellemnek*..."

VI. 39.:

„Összhangban volt ezzel a tervvel, hogy a számrendszerekkel és a *geometriai* bizonyításokkal kellett foglalkozzam, amit néhányan „logikai szükségszerűségeknek" neveznek. Sőt időt szenteltem a zene és a csillagászat tanulmányozásának, ugyanúgy a különböző segédtudományaiknak. Először mindegyiket önmagában tanulmányoztam, majd összegeztem a tudásom a hitben, hogy a tudomány számos ága az egyedi sajátosságaival egyetlen célhoz vezet, Plato Epinomis-ának tanítása szerint. Így e tudományoknak köszönhetően képes voltam elvégezni a leghaladottabb tanulmányokat."

VII. 4. Dukász Mihály idején, 1071-78:

„Az olvasó valószínűleg szeretné tudni, mi a császár kedvenc elfoglaltsága, amire a leginkább büszke. Semmit sem szeret jobban, mint mindenféle tudományos könyvet olvasni, irodalmi esszéket, tartalmas mondásokat, példabeszédeket tanulmányozni: élvezetét leli az elegáns megfogalmazásokban, a szavak kifinomult el-

rendezésében, a stílusváltásokban, az új szavak felcsillanásában, költői előadásmódban: de mindenekfelett a *filozófiát* szereti, a könyveket, melyek gazdagítják a szellemi életet, az allegóriákat és magyarázataikat. Elődei közül a trónon, úgy képzelem, senki nem volt annyira gondolatteli, annyira gyors bármilyen probléma lényegének megértésében. De még egyértelműbb leszek. Általában egyetértés van arról, hogy bizonyos viselkedésminták, beszédmódok alkalmasak egy császár számára, mások egy filozófusnak, mások egy szónoknak, mások egy zenésznek. Hasonlóképpen minden rétegnek megvan a maga elfoglaltsága: az asztrológusok az ég tanulmányozásával töltik idejüket; a geometrikusok a geometriai alakzatokkal foglalkoznak; a szillogizmus a filozófusok feladata; a természet titkai a tudósokra tartoznak – mindenkinek megvan a saját hivatása, dolga. Mihály császárral azonban másképp van, mert ő ezek mindegyikében jártas. Leül a filozófusokkal, társalog a szónokokkal a hangsúlyról, beszélget az optikusokkal a fénytörésről vagy elhajlásról, és gyakran, amikor az allegóriáról beszélgetünk, ő felülmúlja a jelenlévő történészét, akit mindenki más előtt tanítójának választott, és akinek nevét rendkívüli tisztelettel említi. Noha a császár nem jambuszokban beszél, csak hevenyészve, és bár a ritmus általában tökéletlen, de legalább az érzelmek megszólalnak. Röviden, Mihály császár a nemzedékünk kiválósága, és a legszeretetreméltóbb jellem." (vö. Skylitzes inkább rosszallóan írt a császár e tulajdonságairól, p. 706, 725)

Ld. még Michael Psellos művei: Liber de quatuor mathematicis scientiis. Expositio in Oracula Chaldaica, De Arithmetica Musica Geometria, De Daemonum Operatione, De Daemonibus.

Anna Komnena, Alexiád, VI. 7.:

A bizánci hercegnő, Anna Komnena (1083-1148), I. Alexius Komnenosz császár leánya volt, akit Alexiad c. tizenöt kötetes műve tette a világ első női történészévé. E jelentős forrásművének VI. kötetében megemlíti az asztrológiát és kora asztrológusait, annak okán, hogy épp akkoriban teljesült a filozófus Simeon Seth jóslata a szicíliai normann király, Robert Guiscard haláláról:

„Egy bizonyos Seth nevű matematikus, akit sokat magasztalnak *asztrológiai* tudásáért, megjósolta Robert sorsát, aki átkelt Illyriába. Ezt a jóslatot leírta egy papírra, lepecsételte és a császár egyik bizalmasának adta, hogy őrizzék meg egy bizonyos ideig. Robert halála után az asztrológus kérésére felbontották a levelet, és a prófécia a következő volt: 'Egy nagy, nyugati ellenség hirtelen el fog bukni, miután nagy zűrzavart okoz.' Ez a jóslat mindenki csodálatát felkeltette a férfi tudása iránt; és valóban nagyon elmélyedt a tudomány ezen ágának tanulmányozásában, és ha megszakíthatom történetem fonalát, a következők a tények az asztrológiai jóslatokkal kapcsolatban. ...ezek (az asztrológusok) megfigyelik egy személy születésének óráját, akiről jósolni akarnak, kitűzik a kardinális pontokat, és

gondosan feljegyzik minden csillag helyzetét, röviden, mindent megtesznek, hogy ez a tudomány az utókorra maradjon, s hogy azok, akik ilyen trükkökkel fáradoznak, megértsék. Egy időre mi is elmerültünk egy kissé ebben a tudományban, nem azért, hogy horoszkópokat készítsünk (Isten őrizz!), hanem, hogy pontosabb képet nyerjünk erről a hiábavaló tevékenységről, amely képes elhomályosítani a híveinek ítélőképességét. Nem azért említem ezt, hogy magasztaljam az asztrológiát, hanem bemutassam, hogy apám uralkodása alatt számos tudomány nagy fejlődésen ment keresztül, mivel ő becsülte mind a filozófusokat és magát a filozófiát, de az asztrológia tanítása iránt bizonyos ellenérzést mutatott, és emiatt úgy hiszem, hogy ez (az asztrológia) arra készteti a gyanútlan természetű embereket, hogy elutasítsák az Istenben való hitet és a csillagokat bámulják. Ezért küzdött a császár az asztrológia tanítása ellen. Ennek ellenére mégsem szenvedtek szükséget az asztrológusok abban az időben... Volt egy híres egyiptomi, Alexandreus, aki szintén erőteljes képviselője volt az asztrológia titkainak. Sokan kértek tőle tanácsot, és számos esetben a legpontosabb előrejelzéseket adta, nem használva az asztrolábiumot, hanem a jóslatait bizonyos kockavetésből merítette. Nem volt ebben semmi mágikus, ez csupán egy mesterség, amit az alexandriaiak gyakoroltak. Amikor a császár látta, hogy a fiatalok köréje gyűlnek, és egyfajta prófétának tekintik, ő maga is kétszer kérte a tanácsát, és Alexandreus mind a kétszer nagyon pontos válaszokat adott neki. De a császár tartott tőle, hogy ez sokakat felzaklathat, s hogy mindez az asztrológiával való csalóka foglalkozáshoz vezet, így száműzte Alexandreust a fővárosból, kijelölte lakhelyéül Raidestost, és nagy figyelmet fordított rá, hogy bőségesen ellássa mindennel a császári kincstárból. Sőt még a nagy dialektikus, Eleutherios is, aki szintén egyiptomi születésű, gyakorolta ezt a mesterséget, és olyan tökélyre fejlesztette, hogy ő vitte a pálmát e tekintetben. Később ismét jött egy ember a fővárosba Athénból, akit Catanancesnek neveztek, s az első akart lenni az asztrológusok között, és amikor néhányan megkérdezték a császár halálának időpontjáról, ő előre megmondta, amire gondolt, de tévedett az előrejelzésében. Azonban az történt, hogy az oroszlán, amelyet a palotában tartottak, épp azon a napon pusztult el, egy négy napos láz után, így a köznép úgy tekintette, hogy Catanances jóslata beteljesült. Hosszabb idő múlva ismét megjósolta a császár halálának napját, és megint tévedett, de a császár anyja, Anna császárnő pontosan azon a napon halt meg, mint Catanances megjósolta. Mivel Catanances ismételten beismerte, hogy tévedett a császárral kapcsolatos jóslatában, a császár nem akarta többé száműzni, nehogy úgy tűnjék, hogy haragszik rá. De most térjünk vissza történetünkhöz ott, ahol abbahagytuk, különben csillagnézőknek gondolnának bennünket, akik elhomályosítják a történetünket az asztrológusok dolgaival."

Niketas Choniates az asztrológiáról

A bizánci történetíró, Niketas Choniates, aki a birodalom történetét megírta 1118-1207 között, többször megemlíti a császárok asztrológia iránti érdeklődését. I.

Mánuelt például az asztrológia lelkes híveként ábrázolja, aki sokat adott a mindennapi életben az asztrológiai előrejelzésekre. Noha Choniates ezt általános gyakorlatnak tekinti a korszak császárainál, nem mulasztja el, hogy mindenütt bírálja, és gúnyolja azokat, akik ezzel foglalkoznak. Niketas hasonlóképpen elítéli Alexios érdeklődését is az asztrológia iránt, amit teljesen összeegyeztethetetlennek talál a keresztény hittel. Niketas felrója Mánuelnek, hogy az asztrológusoknak hisz, mintha azok Isten szavának közvetítői lennének. Mánuel betegségének és halálának említésekor Choniates megragadja az alkalmat, hogy leszólja és nevetségessé tegye az asztrológusokat, és bírálja a császár hitét az állításaikban.

„Ezeknek a kártevő *asztrológusoknak* volt merszük azt mondani, hogy a császár hamarosan felépül a betegségéből... hiú módon megjósolták a barbárok városainak porig rombolását. Ami még felháborítóbb volt, hogy ezek a szapora nyelvű hazudozók megjósoltak egy nagy felfordulást a világban... az egész természet átalakulását, és ezzel inkább beszéltek lyukat az emberek hasába, mintsem a csillagok tudóinak bizonyultak. Megmondták előre a hetet, amikor ezek a dolgok megtörténnek, és erről tájékoztatták a császárt... Így nem csupán kereste a császár a szakadárokat... hanem ő készített számukra lakóhelyet..."

Másutt egy ütközet elhalasztásáról rendelkezik Mánuel, az asztrológusai tanácsára:

„Miközben Andronikos így rendezte és felállította a haderőt, odalép hozzá valaki, aki levelet hozott a császártól, melyben úgy rendelkezett, hogy az ütközetet aznap el kell halasztani, és más napra kell áttenni, sőt még azt is megadta, hogy melyik az a nap... Azt a napot pedig a császár azért vetette el, mert az, véleménye szerint, balszerencsés és csatában való megütközés szempontjából teljesen kedvezőtlen volt. A legtöbb és legnagyobb dolgot ugyanis, melyek Isten jótetszése szerint jutnak vagy nem jutnak célhoz, a *csillagok* tudom is én miféle kapcsolataival meg állásukkal és mozgásukkal hozta összefüggésbe, s a csillagokról locsogók szavait Isten trónusáról jövő kinyilatkoztatásokkal tartotta egyenértékűnek." (in Moravcsik Gy.: Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai, 1984, pp. 259, 287, Mánuel a palotája mennyezetére csillagképeket is festetett; uo. p. 14, Bölcs Leó császár asztrológiai művéről)

Függelék II.

Anna Komnena és Niketas Choniates a bizánci koronákról

Anna Komnena (1083-1153): Alexiad III. 4.

„Mivel (a császár) ígéretéhez híven szükséges volt, hogy Nikephoros Melissenus megkapja a *'kaisar'* méltóságot, és helyes volt, hogy a (császár) legidősebb fivére,

Izsák is megtisztelve legyen valamilyen magasabb címmel, és nem volt második rang a *kaisar*-on kívül, ezért Alexius Komnenos császár (*basileus*, 1081-1118) létrehozott egy új címet a *'sebastos'* és az *'autokrator'* egyesítéséből, és a testvérének adományozta a *'sebastokrator'* (lat. augustus imperator) címet, második császárrá téve őt, felemelve a *'kaisar'* fölé, amely most a harmadik méltóság lett a rangsorban. Továbbá megparancsolta, hogy a nagy ünnepeken mind a *sebastokrator*, mind a *kaisar* koronát (gör. *stephanos*, koszorút is jelent – Z.T.Cs.) viseljen, mely azonban sokkal alacsonyabb rangú volt, mint az a diadém, amit ő viselt. A császári diadém egy félgömb, zárt, sapkaszerű korona, és gazdagon díszítik gyöngyök és drágakövek, némelyik befoglalva, némelyik felfüggesztve, és mindkét oldalon a halántéknál gyöngyökből és drágakövekből álló csüngők függnek le az arcra. Ez a diadém a megkülönböztető eleme a császári öltözéknek. De a sebastokrátorok és kaisarok koronái (stephanos) csupán kevésbé vannak díszítve gyöngyökkel és drágakövekkel, és nem félgömb alakúak."

Niketas Choniates († 1213, az 1118-1206 közötti korszak történetírója): Beszéd Angelos Isakios császárhoz (in Moravcsik Gy.: *Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai*, 1984., 275, 293)

IV. István trónra kerülésének körülményeiről († 1163. jan. 14., mérgezés következtében, melyet Choniates is megemlít a köv. oldalon):

„A követek tüstént megjelentek a magyarok földjén (ti. II. Géza halálhírére), hogy felvegyék velük a kapcsolatot, és megszerezzék Istvánnak a *hatalmat jelentő koronát* (άρχής στέφανον, arkhés stéphanon, de inkább szimbolikus értelemben, az uralkodásra célozva, nem egy koronára), hamarosan pedig maga a császár is Sardikéba (Szófia) érkezett. A hunok (magyarok) azonban az első hallásra faképnél hagyták Istvánt, felhívása süket fülekre talált náluk, s azt hangoztatták, hogy egyébként is elutasítják, főképp azonban azért, mert a rómaiaknál (bizánciaknál) kötött házasságot (ti. feleségül kapta Mária Komnenát, II. Komnenosz János és Piroska-Iréné egyik leányát): márpedig nekik semmiképp sem előnyös, hogy olyan férfival legyen dolguk, aki házassága folytán rokoni kapcsolatban van a rómaiak császárával, mert azt gyanítják, hogy a hunokon ugyan ő fog uralkodni, de rajta meg a rómaiak császára lesz az úr. Ezért hát nem csatlakoztak az odaérkező Istvánhoz, s azokat is, akik a császár megbízásából őt elkísérték, dolguk végezetlenül bocsájtották el."

Béla (aki 1165-ben Konstantinápolyban megkapta az Alexios nevet, a „deszpotész" császári címet és Mánuel Komnenosz császár leányának kezét, kivel a közös, bizánci-magyar trón várományosai lettek, ld. Kinnamosz, in Moravcsik 1984, 217-218), hazatér Magyarországra, hogy III. István halála után átvegye az uralmat, mivel időközben Mánuelnek fia és örököse is született, így a császári

utódlástól Béla elesett; Mánuel „teljes császári felszereléssel” bocsátja el Bélát, akit idehaza megkoronáznak a „királyi diadémmal”:

„Mivel éppen akkor halt meg az, aki Magyarország uralmát viselte, Mánuel ezt a halálesetet váratlan szerencsének vélte, s tüstént elküldi Alexiost (Bélát) fényes kísérettel és *teljes uralkodói (császári) felszereléssel* (βασιλείου πλείστης παρασκευής, basileu pleístes paraskeués), hogy átvegye a paion (pannón, magyar) uralmat, és uralkodjék honfitársai felett. Paionia minden nehézség nélkül el is fogadta, a *királyi fejdísszel* (ρηγική διαδούμενον, regiké diadúmenon) övezte homlokát, és így senkitől sem háborítva uralkodott az egész nép fölött.”

Függelék III.

A Nap- és a Vénusz-intelligenciák konfliktusáról – részletek Dr. Rudolf Steiner előadásaiból

„Az ősi misztériumokban nagy szerepet játszott az a szembenállás, mely a Vénusz-intelligenciák [a Vénusz népies neve gör. phosphoros, lat. luciferus = fényhozó, magyarul Esthajnalcsillag – a ford.] és a Nap-intelligenciák között fennáll. Azt mondták, bizonyos fokig helyesen, hogy a Vénusz-intelligenciák és a Nap-intelligenciák között folytonos konfliktus van. Volt egy kezdőpontja ennek a konfliktusnak, amikor a Vénusz-intelligenciák először kezdtek küzdeni a Nap-intelligenciákkal. Ez a küzdelem intenzívebbé vált, és e konfliktus miatt katasztrófák és krízisek keletkeztek. Abban az időszakban, amely egy oppozíció és egy katasztrófa vagy krízis között eltelt, lezajlott annak a nagy konfliktusnak egy szakasza, amely ténylegesen a szellemi világban történik, de ami csak külső szimbólumként jelenik meg a Vénusz és a Nap közötti asztrológiai és asztronómiai kapcsolatban. Ami aztán megtörténik, egymást követő fázisokban zajlik le. Mármost senki sem értheti meg, hogy mi él a Földön a történelem belső impulzusaiként, ha nem ismeri ezt a konfliktust a Nap és a Vénusz között. Mert ami itt történik a Földön konfliktusként és küzdelemként, ami itt a civilizáció fejlődésének folyamában történik, az egyszerűen egy földi képe, földi másolata ennek a Vénusz-Nap konfliktusnak.” (GA 232, Mysteriengestaltungen, 14. előadás, 1923. dec. 23.)

„Ahogy a nagy Nap-szellem a Hold-szellemhez való kapcsolatában működik, vagyis Jahvéhez vagy Jehovához való kapcsolatában, úgy Lucifer is, aki mindig aktív az emberi természetben, ezzel a kettővel kapcsolatban tevékenykedik. Ha szeretnénk az együttműködésükről egy törvényszerűséget felvázolni, nem tehetünk jobbat, mint hogy felnézünk az égboltra, a Nap, Hold és a Vénusz konstellációira. Ahogyan ez a három kapcsolatban áll egymással – akár oppozícióban vannak, akár erősítik vagy gyengítik egymást, mint mikor az egyik a másik előtt áll és fogyatkozást okoz –, úgy kapcsolódik ez a három szellemi erő az emberben. A Nap hatása különösen fejlett lehet az emberben, amikor azt nem gyengítik a Hold-

vagy a Vénusz-erők. Azonban az is előfordulhat, hogy a Nap erők – melyek a középső emberben vannak, a szívben – megfogyatkoznak a Hold által, a fej-erők által, és szintén történhetnek fogyatkozások Lucifer tette által, vagyis a Vénusz által is. Amint tudják, vannak idők, amikor a Vénusz elhalad a Nap előtt a kozmikus térben [tranzit]. Vagyis a belső hármasság kapcsolata az emberben – a Nap-szellem, a Hold-szellem és a Vénusz-szellem vagy Lucifer – a kozmikus térben kifejeződik a Nap, Hold és a Vénusz konstellációjában." (GA 137, Der Mensch im Lichte von Okkultismus, Theosophie und Philosophie, 9. előadás, 1912. jún. 11.)

„Luciferről tudjuk, hogy az ő birodalma a Vénusz. Az erők, melyek fizikai szimbólumukat a Vénusz fényében találják meg, mely hajnali vagy esti csillagként ragyog le ránk, a Vénusz fizikai sugarai, melyek kiáramlanak a kozmikus térbe – ezek Lucifer emberre tett hatásának szimbólumai. Lucifer nem korlátozta magát arra, hogy az alsó emberben tevékenykedjen (az emberi organizáció alsó részén). Ha ezt tette volna, csak akkor lenne hatása, ha a Vénusz teljes fényében ragyogna, mint a telihold. Mert, mint tudják, a Vénusznak is vannak a Holdhoz hasonló fázisai – növekvő Vénusz, teli Vénusz és fogyó Vénusz. A „negyedek" a mellkas-emberen dolgoznak, mint a Hold „negyedei", a Vénusz, amely szellemileg tevékenykedik, a fej-emberen dolgozik. Ezért megragadhatjuk a Nap, a Hold és a Vénusz együttes tevékenységében annak kifejeződését, ami az emberben a szellemi tevékenység. Kérem, jegyezzék meg, hogy egy kifejeződésről van szó, ami az ember szellemében van." (GA 137, uo., ld. eredeti: www. anthrowiki.at, angolul: www.rsarchive.org; alább a Vénusz szimbolikus ábrázolása Bonatti: *Liber Astronomiae*, 1277 körüli munkájának 1491-es kiadásából)

Függelék IV.

A pentagram ★ elrendezésen kívül megfigyelhető még egy ■ négyzetes, szintén a Nap útját követő, és legbelül egy + kereszt-kompozíció

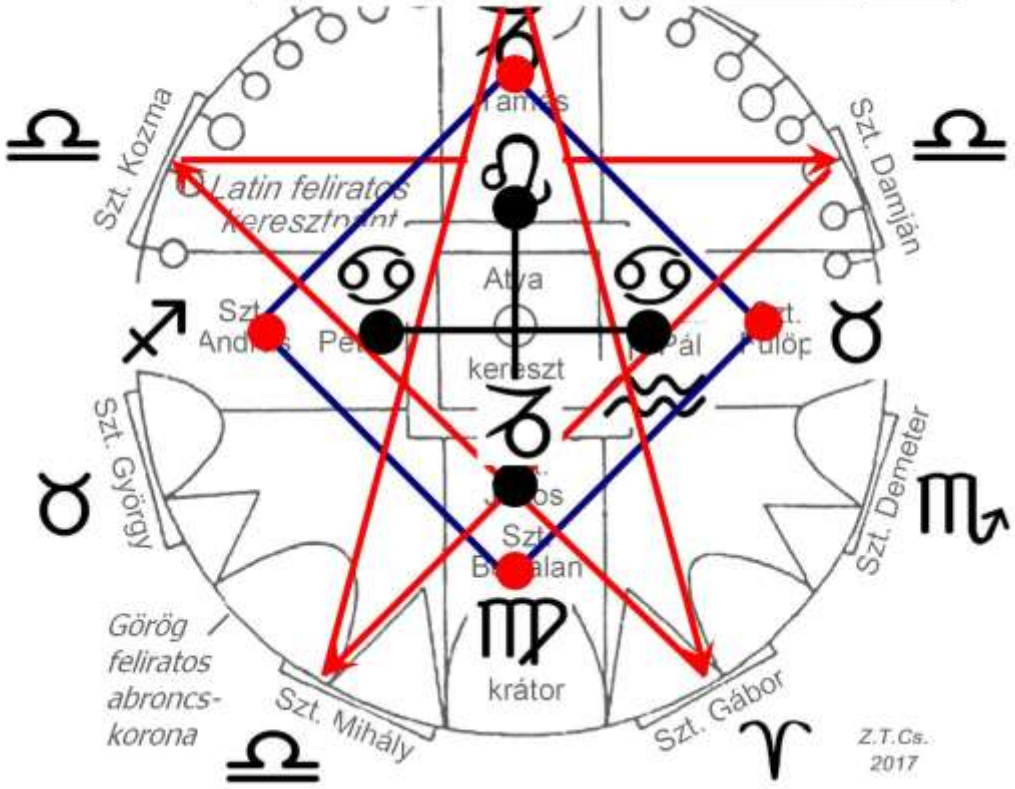

A 13 pont (5,4,4) összesen csak 4 + 4 + 2 = 12, mivel Tamás ill. Péter-Pál kétszer szerepelnek; ez utalás lehet a napév (12 hónap) és a holdév (13 hónap) együttes megjelenítési szándékára is

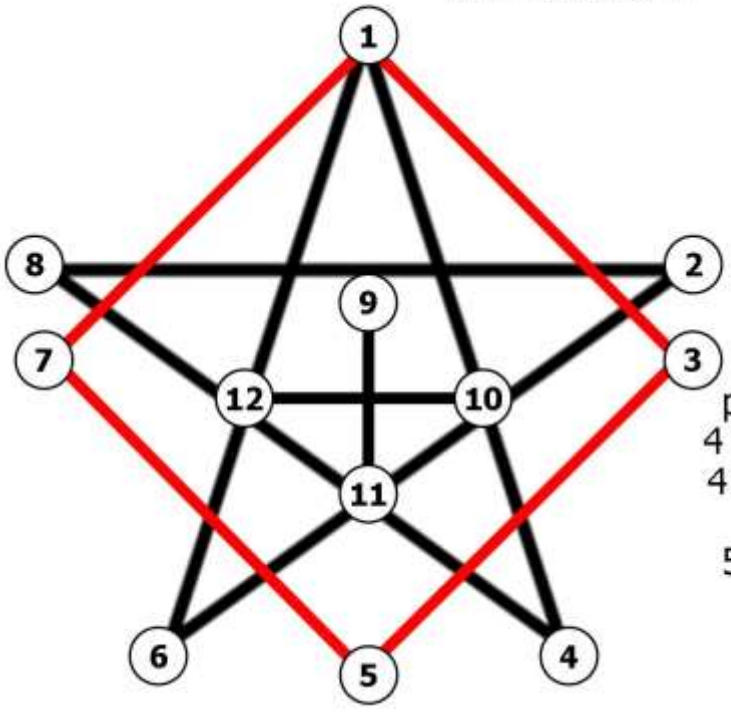

A Szent Korona „titkos pecsétje”, „szentostyája”:
4 = a kereszt (elemi ker. is)
4 = a 4 elem (föld, víz, tűz, levegő)
5 = 4 + 1, a 4 elem és az éteriség, az emberi „én” érzékfeletti (krisztusi) princípiuma

Függelék V.

Bizánci Istenanya-kép, zománcozott függő, 11-12. sz.; a figura feje fölött és alatta lévő indás kereszthez hasonló lehetett a Szent Korona hátoldali, íves oromlemezén is (ld. Csomor), mely letörött vagy letörték az idők során (ld. a sérülésről Papp L., Magyar iparművészet, 1994/1.); ugyanilyen indás keresztforma lehetett a latin Pantokrátor fölött, és ez látható a Geobitzász-figura jogarán és más bizánci ábrázolásokon is (templomokon, császárnék kezében).

Függelék VI.

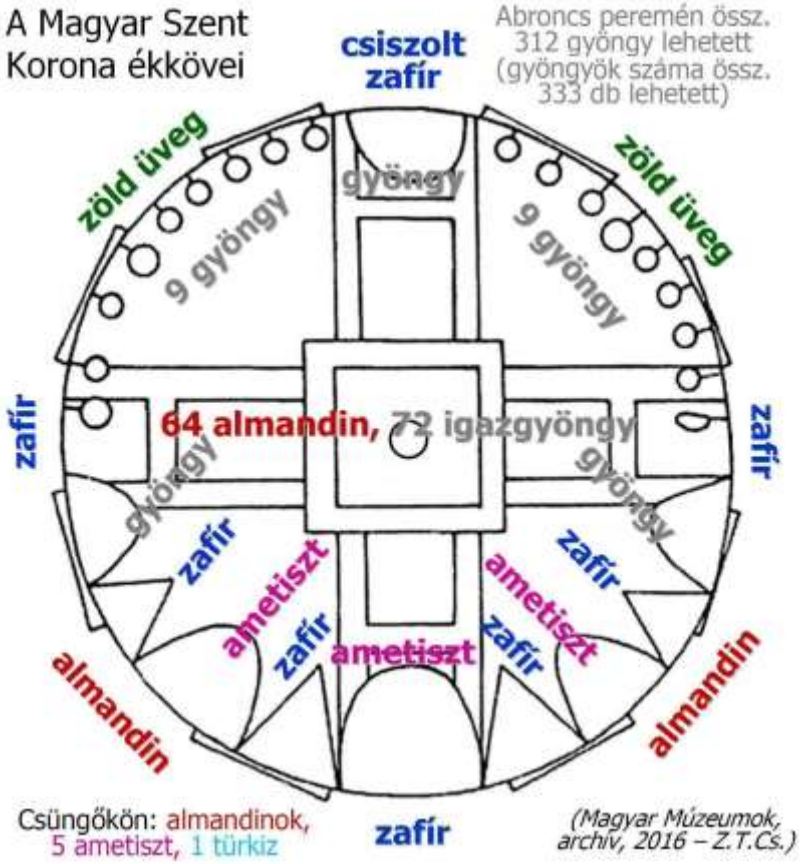
A Magyar Szent Korona ékkövei
csiszolt zafír
Abroncs peremén össz. 312 gyöngy lehetett (gyöngyök száma össz. 333 db lehetett)
zöld üveg
9 gyöngy
gyöngy
zöld üveg
9 gyöngy
zafír
64 almandin, 72 igazgyöngy
gyöngy
gyöngy
zafír
zafír
ametiszt
zafír
ametiszt
zafír
ametiszt
zafír
almandin
almandin
Csüngőkön: almandinok, 5 ametiszt, 1 türkiz
zafír
(Magyar Múzeumok, archív, 2016 – Z.T.Cs.)

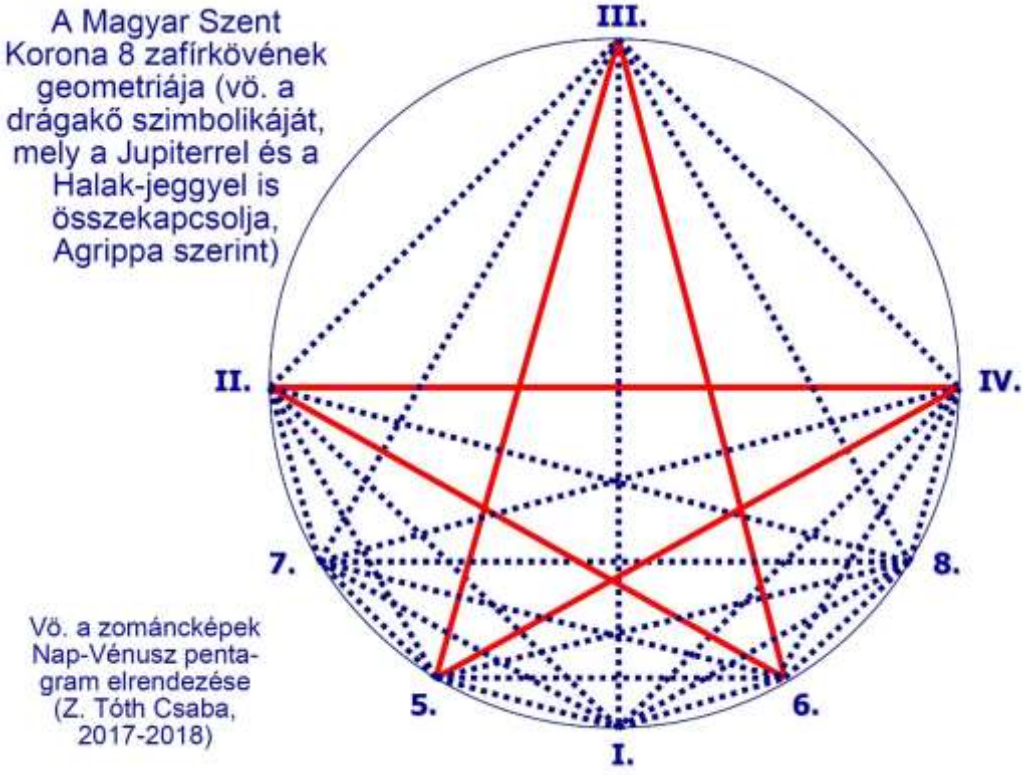
A Magyar Szent Korona 8 zafírkövének geometriája (vö. a drágakő szimbolikáját, mely a Jupiterrel és a Halak-jeggyel is összekapcsolja, Agrippa szerint)
III.
II.
IV.
7.
8.
5.
6.
I.
Vö. a zománcképek Nap-Vénusz pentagram elrendezése (Z. Tóth Csaba, 2017-2018)

Függelék VII.

Egy illusztráció a pentagram és a korona összefüggéséhez: *Kül tegin* (684-731), a keleti türkök katonai főparancsnokának, Bilge kagán öccsének portréján a süvegszerű fejdísz tetejét hasonlóképp ötszögben alakították ki, mint a Szent Korona zománcait. Ez utal a keleti türkök, ill. kínai, szogd, perzsa tudósaik csillagászati ismereteire, és/vagy arra, hogy a sztyeppén, a nyugati türk kazároknál, vagy akár a magyarság közvetlen őseinél, az oguroknál is meglehetett ez a tudás, mely belejátszhatott a Magyar Szent Korona kialakításába, közvetetten, egy bizánci, esetleg a keresztpántot illetően velencei „kerülővel", ahol szintén rendelkezésre állt a „titkos tudás" (ld. még az orkhoni türk rovásírásos feliratokat, ford. Z.T.Cs., 2016)

http://bitig.org/?lang=e&mod=1&tid=1&oid=15&m=0